

намагалися вгадати правильну відповідь. Хлопці здобули перевагу за рахунок слабо підготовлених, які ризикували відповідати навмання.

Список використаних джерел:

1. Świst K. Sex differences in guessing and item omission / Świst K., Skórska P., Koniewski M., Jasińska-Maciażek A. // *Edukacja*, 3(134). – 2015. – pp. 48-62.
2. Ayala R.J. The Theory and Practice of Item Response Theory / Rafael J. de Ayala. – New York, London: The Guilford Press, 2009. – 448 p.
3. Camilli G. Test fairness / Gregory Camilli / In R. Brennan (Ed.), *Educational measurement*. – Westport, CT: ACE/ Praeger series on higher education, 2006. – pp. 221-256.
4. <http://timssandpirls.bc.edu/>
5. Thissen D. IRTLRDIF v.2.0b: Software for the computation of the statistics involved in item response theory likelihood-ratio tests for differential item functioning. – 2001. – Режим доступу: <http://www.unc.edu/~dthissen/dl.html>.

Олена Локшина,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу порівняльної педагогіки,
Інститут педагогіки НАПН України

ЄВРОПЕІЗАЦІЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Ключові слова: європеїзація освіти, Україна, Європейський Союз, глобалізація.

Європейський вектор розвитку України розглядався як пріоритетний з часу проголошення незалежності у 1991 р, перетворившись на безальтернативний після політичних подій зими 2013-2014 років. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (2014) остаточно задекларувала спільні для ЄС та України цінності й важливість дедалі тіснішого зближення позицій, включно з освітою. У Главі 23 Угоди «Освіта, навчання та молодь» вказується на потребі активізації співробітництва у галузі освіти, що передбачає гармонізацію ключових параметрів української освіти з європейськими, інтенсифікацію її інтеграції в європейський освітній простір [7]. Зазначене актуалізує дослідження проблеми європеїзації освіти у розрізі сутності, вимірів, форм, механізмів.

Проблемі європеїзації присвячено дослідження таких українських науковців, як В. Баштанник, І. Грицяк, Д. Міхель, О. Оржель, В. Пелагеша, А. Прокопенко, Н. Рудік, О. Рудік, І. Шумляєва та ін., які аналізують зазначений феномен в аспектах термінології, динаміки його розгортання в кордонах ЄС та поза його межами з посиланням на провідних зарубіжних учених у цій царині – Р. Ладреха (Robert Ladrech), Т. Бьорцель (Tanja A. Börzel) і Т. Піссе (Thomas Risse), Й. Ольсена (Johan P. Olsen), К. Нілла (Christoph Knill) і Д. Лемкула (Dirk Lehmkuhl) та ін. [1, 4, 5, 6].

Проблема європеїзації освіти є предметом дослідження зарубіжних учених Н. Алексіадоу (Nafsika Alexiadou), С. Грек (Sotiria Grek) і М. Лоуна (Martin Lawn), Б. Робера (Benedicte Robert), М. ля Роса (Marco La Rosa) та ін. [8, 11, 12].

Європейська та світова інтеграція в освіті розкривається, зокрема, у Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні

(2016) авторства колективу вчених Національної академії педагогічних наук України за заг. ред. В. Кременя [2, с. 164-172].

У дослідженні використано загальнонаукові та конкретно-наукові методи. Серед загальнонаукових застосовувалися теоретичні методи – аналіз, синтез, узагальнення, пояснення, які уможливили проаналізувати явище європеїзації освіти за специфічними ознаками, узагальнити виокремлені характеристики, запропонувати пояснення щодо її місця та ролі у європейському просторі. Як конкретно-науковий метод було застосовано порівняння, що забезпечило зіставлення феномена європеїзації освіти в кордонах ЄС та в Україні з метою віднаходження загального.

В результаті проведеного дослідження з'ясовано, що дослідники трактують європеїзацію, як процес формування, поширення та інституціоналізації формальних та неформальних правил, процедур, парадигм політики, стилів, способів дії, спільних переконань і норм, які спершу були визначені та затверджені під час прийняття рішень в ЄС, а згодом інкорпоровані в логіку внутрішніх дискурсів, особливих рис, політичних структур та напрямів державної політики держав-членів (А. Прокопенко, О. Рудік, В. Баштанник, І. Шумляєва, Н. Рудік, 2010) [6].

Д.О. Міхель, провівши порівняльний аналіз поглядів зарубіжних учених на сутність європеїзації, констатує певну варіативність [1, 22]. Зокрема, якщо Р. Ладрех трактує зазначений феномен як «поступовий процес переорієнтації напряму та формату політик до того рівня, коли політична та економічна динаміка ЄС стає частиною організаційної логіки національної політики та її розроблення» [9], розглядаючи його у проекції впливу інтеграційних процесів, керованих ЄС, на національний рівень, то, наприклад, К. Радаеллі (2000) пише про європеїзацію як «сукупність процесів, завдяки яким політична, соціальна і економічна динаміка ЄС стає частиною логіки внутрішнього дискурсу, ідентичності, політичних структур і державних політик» [10], акцентуючи проекцію національного рівня та горизонтального взаємовпливу.

Проблема європеїзації освіти ґрунтовно досліджується у працях С. Грек і М. Лоуна (2012), які розкривають розгортання європеїзації освіти, починаючи з 1950-х років, та характеризують її сутність з позиції багатовимірності, що охоплює:

- створення нового простору діяльності, мислення, політик засобами мереж, асоціацій, структур в кордонах ЄС, посилення ролі національних акторів у конструюванні цього простору через взаємопроникнення політичних ідей, знань, даних та практик;
- формування спільної політики або освітнього простору як результату загального регулювання з боку ЄС засобом відкритого методу координації;
- європеїзаційний вплив поза межами ЄС в умовах діяльності міжнародних організацій та глобалізації [8, с. 8-9].

Вчені підкреслюють, що хоча європеїзація є процесом формування ЄС, процесом, який безпосередньо або опосередковано має відношення до цього політичного утворення, водночас, вона є процесом, який виходить за кордони ЄС в рамках глобалізації та має вплив поза його межами.

М. ля Роса, конкретизуючи зазначений вплив, структурує його у дві групи:

- прямий (у форматі політик), який включає запровадження програм, стандартів; інструментів (для вимірювання рівня їх опанування), аналогічних до тих, які реалізуються в ЄС;
- непрямий (агенти): вплив інституцій, студентів, викладачів, неурядових структур та кращих практик з ЄС на колеги з поза його меж; мобільність та обміни [12, с. 45].

Інструментами європеїзації в кордонах ЄС називаються: встановлення спільних цілей (стратегічні документи) для досягнення, а також запровадження інструментів для вимірювання успіхів в цьому процесі (benchmarks, індикатори, стандарти) з метою гармонізації освітніх систем.

Стратегічною рамкою, яка європеїзує освітні політики у державах-членах ЄС є програма «Освіта та професійна підготовка 2020» (Education and Training 2020).

Важливу роль у гармонізації середньої освіти відіграє «Європейська рамка ключових компетентностей для навчання протягом життя» (EFKCLLL, 2008). На цьому рівні європеїзація орієнтована на запровадження компетентнісно-базованих стандартів освіти з метою формування ключових компетентностей молодих громадян ЄС та стандартизованого оцінювання навчальних досягнень учнів.

Інструментами європеїзації професійної освіти і навчання є Європейська кредитна система для професійної освіти і навчання (ECVET), Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (EQF), Європейське оцінювання якості в професійній освіті і навчанні (EQAVET), які сприяють формуванню єдиного європейського простору професійної освіти.

З метою європеїзації вищої освіти запроваджуються такі інструменти, як Європейська система трансферу оцінок (ECTS) та Додаток до диплому (DS). Стандартизації вищої освіти продовжує сприяти Болонський процес.

Здійснений аналіз засвідчує, що в Україні на рівні шкільної освіти європеїзація стартувала з прийняття компетентнісно-орієнтованих Державних стандартів початкової загальної освіти та базової і повної загальної середньої освіти. Концепція МОН України «Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи» (2016) є орієнтиром для подальшої синхронізації розвитку української середньої освіти з європейською на засадах ключових компетентностей [3].

Національна рамка кваліфікацій (2011) кореспондується з Європейською рамкою кваліфікацій, що покликає гармонізувати професійні і освітні стандарти професійно-технічної освіти з конкретних робітничих професій відповідно до вимог ринку праці в умовах європейської інтеграції та глобалізації.

Освітня політика у вищій освіті вибудовується у напрямі розроблення стандартів освітньої діяльності та стандартів вищої освіти з урахуванням Болонської декларації, Національної рамки кваліфікацій, Стандартів і рекомендацій із забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (2015).

У 2015 р. Україна стала асоційованим членом Рамкової програми ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020», яка покликає гармонізувати розвиток науки в Україні з наукою в ЄС. Партнерство з представниками країн-членів ЄС у проведенні досліджень забезпечує окрім прямого впливу, також і непрямий в рамках співпраці науковців та наукових структур.

Отже, європеїзація справляє прямий та непрямий впливи на розвиток освіти в Україні, який проявляється у форматі гармонізації з країнами ЄС ключових показників, які визначають напрями та сутність розвитку освіти. Перспективними орієнтирами є оптимізація моделей управління та фінансування з урахуванням тенденції децентралізації в Європі, розбудова державно-громадсько-приватного партнерства; подальша трансформація змісту освіти на компетентнісні засади та розроблення валідних вимірників оцінювання набуття молоддю компетентностей; наближення освіти до потреб суспільства, а професійної – ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Міхель Д.О. Визначення поняття процесу «європеїзація» та його вплив на сучасне суспільство // Політологія. Наукові праці. Випуск 150. Том 162, 2011. – С. 22-25.
2. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В.Г. Кременя. — Київ : Педагогічна думка, 2016. — 448 с.
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. – Міністерство освіти і науки України, 2016. – 34 с.
4. Оржель О. Європейська інтеграція та європеїзація: тотожність та відмінність (2010). – [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_02\(9\)/11ooyetv.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_02(9)/11ooyetv.pdf)
5. Пеллагеша Н.Є. Українська національна ідентичність: шляхи європеїзації // Стратегічні пріоритети, № 3 (8), 2008. – С. 60-67.
6. Процес європеїзації та його особливості в посткомуністичних країнах Центральної та Східної Європи : наук. розробка / авт. кол. : Л.А. Прокопенко, О.М. Рудік, В.В. Баштанник та ін. – К. : НАДУ, 2010. – 36 с.
7. Угода про асоціацію між Україною, з однією сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої (2014). – http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page11?text=%EE%F1%E2%B3%F2
8. Grek S., Lawn M. Europeanizing Education: governing a new policy space. – Oxford, Symposium Books Ltd., 2012. – 172 p.
9. Ladrech R. Europeanization and Political Parties: Towards a Framework for Analysis. Keele European Parties Research Unit (KEPRU) Working Paper 7, 2001. – <https://www.keele.ac.uk/media/keeleuniversity/group/kepru/KEPRU%20WP%207.pdf>
10. Radaelli C.M. Whither Europeanization? Concept stretching and substantive change. – European Integration online Papers (EIoP) Vol. 4 (2000) N° 8. – <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2000-008.pdf>.
11. Robert B. The Europeanization of education Policies: a research agenda. Review Essay // European Educational Research Journal, Volume 9, Number 4, 2010. – P. 519-524.
12. Rosa M. La. EU: Education policies and third countries. Civilian power or just foreign policy? MA in European Studies. May 2014, Lund University. – 79 p.

Joanna Madalińska-Michalak,
Dr. hab., Professor,
University of Warsaw

POLICY AND EDUCATIONAL RESEARCH IN IMPROVING TEACHER EDUCATION

Keywords: teacher education, teacher quality, educational reforms, educational research and policy, Poland

In this paper the attention is paid to the recent, most important changes in the system of education, and especially in the area of teacher education in Poland. In the centre of the presented considerations is the issue of the quality of teachers' work and the quality of education. The problem of improving the quality of teachers' education is a key subject in the current debate on the directions of